

Research on Teacher Identity: Mapping challenges and Innovations

P.A. Schultz, Ji Hong, D.C. Francis (ur)
Springer International Publishing, 2018., 251 str.

Marija KREŠIĆ

Sveučilište u Mostaru, Studij pedagogije
University of Mostar, Study of Pedagogy

UDK: 37.011.3-051:331.101.3

DOI: 10.15291/ai.2854

PRIKAZ KNJIGE

Primljeno: 21. veljače 2019.

Knjiga *Research on Teacher Identity – mapping challenges and innovations* u izdanju izdavačke kuće Springer sastoji se od šest dijelova i ukupno dvadeset i jednog poglavlja, a sadržaj knjige svojim radovima obogatila su trideset i četiri različita autora iz sedam zemalja svijeta (SAD, Velika Britanija, Australija, Finska, Nizozemska, Belgija i Cipar). Knjiga donosi multidisciplinarni prikaz recentnih teorija i istraživanja o identitetu nastavnika.

Prvi dio knjige nosi naslov „Uvod u istraživanja o identitetu nastavnika“, a sastoji se od jednog poglavlja. U ovom poglavlju glavni urednici (Schultz, Ji Hong i Francis) daju pregled ostalih poglavlja u knjizi. Ističu da je pitanje identiteta nastavnika po svojoj prirodi mnogostruko te da zahtijeva različite pristupe. Ovim pitanjem bave se različite discipline, svaka sa svoga stajališta. Urednici su u knjizi željeli objediniti radove znanstvenika iz različitih disciplina koji su u svom djelovanju posvećeni istraživanju identiteta nastavnika kako bi raspravljali o njihovim pretpostavkama, okvirima i doprinosima za istraživanja o ovoj problematici. Drugi im je cilj bio predstaviti kako se razumijeva razvoj identiteta nastavnika prema različitim perspektivama te kako je identitet nastavnika povezan s motivacijom učenika i nastavnika za učenje

u različitom društvenom i kulturnom kontekstu. Osim toga, željeli su ponuditi dublji uvid u društvene, kontekstualne i političke dimenzije istraživanja o identitetu nastavnika kako bi dali svoj doprinos postojećim raspravama o izboru metoda za istraživanje ovog konstrukta. Knjiga se sastoji od poglavlja koja su pisana sa stajališta različitih disciplina – psihologija obrazovanja, obrazovanje nastavnika, multikulturalno obrazovanje, filozofija obrazovanja, kulturni studiji i politički studiji.

Drugi dio knjige nosi naslov „Teorijska razmatranja o razvoju identiteta nastavnika“. Ovaj se dio knjige sastoji od šest poglavlja koja su usmjerena teorijskim temeljima pitanja o razvoju identiteta nastavnika.

Autorica Janet Alsup u drugom poglavlju pod nazivom „Teacher Identity Discourse as Identity Growth: Stories of Authority and Vulnerability“ donosi priču nastavnice pripravnice Terese kako bi predstavila izazove i konflikte s kojima se susreću mladi nastavnici pri razvoju svoga profesionalnog identiteta. U slučaju Terese riječ je o unutarnjem konfliktu: kako iskazivati autoritet dok se osjećaš ranjivo? Ovdje autorica dovodi u vezu na prvi pogled nespojive konstrukte: autoritet i ranjivost. Koristeći metodu pripovijedanja autorica na Teresinu slučaju pokazuje da autoritet i ranjivost mogu ići zajedno, dok mlada osoba izgrađuje svoj identitet nastavnika.

U trećem se poglavlju pod nazivom „Identity-Agency in Progress: Teachers Authoring Their Identities“ finska znanstvenica Maria Ruhotie-Lyhty bavi istraživanjima kako nastavnici razvijaju svoj profesionalni identitet u različitim dijelovima svoje karijere. Pri tome se koristi prikazom rezultata svojih longitudinalnih istraživanja s nastavnicima pripravicima i onima koji su već duže vrijeme u obrazovnome sustavu. Autorica se usmjerava na izazove s kojima se nastavnici svakodnevno susreću – kako uskladiti različite uloge, očekivanja, interese i zahtjeve njih kao profesionalaca u promjenjivim okolnostima i odnosima? Sposobnost i spremnost na promjenu pokazala se kao ključni čimbenik u razvoju profesionalnih kompetencija, vjerovanja i zadovoljstva poslom.

Četvrto su poglavlje „Teacher Professional Identity and Career Motivation“ napisali Richardson i Watt. U ovom poglavlju autori predstavljaju razvojnu perspektivu identiteta nastavnika i motivacije. Navode glavne teorije o motivaciji kako bi ponudili okvir i njihovu primjenu u istraživanjima o motivaciji i identitetu nastavnika. Na samom kraju predlažu model SOC (*Selection, Optimisation i Compensation*) kao cjeloviti okvir unutar kojega se može istražiti

na koji način nastavnici reguliraju svoje osobne i poslovne izazove i koja je njihova uloga u oblikovanju njihova profesionalnoga identiteta tijekom životne karijere.

U petom poglavlju „Critical Events, Emotional Episodes, and Teacher Attributions in the Development of Teacher Identities“ autori Schutz, Nicholas i Scwenke na temelju provedenih istraživanja predstavljaju model za razumijevanje razvoja profesionalnoga identiteta nastavnika koji stavlja naglasak na nastavnikove ciljeve, standarde i vjerovanja. Pozivajući se na recentna istraživanja i iščitanu literaturu, oni predstavljaju tri glavna obilježja koja karakteriziraju proces razvoja identiteta nastavnika. To su: kritični događaji, emocije vezane uz ove događaje i atribucije koje dajemo ovim događajima tijekom transakcija u sociopovijesnom kontekstu. Kritički događaji imaju potencijal da iskušavaju (npr. neugodna iskustva) ili podržavaju (ugodna emocionalna iskustva) nastavnikove ciljeve, vrijednosti i vjerovanja ovisno o atribucijama i emocionalnim reakcijama, što se odražava i na proces razvoja identiteta nastavnika. Dakle, početno vjerovanje o tome kako će izgledati poučavanje obično je u suprotnosti s iskustvom u razredu koji je izazov ovom vjerovanju. Emocije koje se vežu uz ova iskustva (frustracija, bespomoćnost, stres, iznenađenje, zadovoljstvo) nude povratnu informaciju o tome kako će nastavnici reagirati u razredu.

Christopher Day, autor šestog poglavlja pod nazivom „Professional Identity Matters: Agency, Emotions, and Resilience“ naglašava da nastavnici, kako bi bili uspješni profesionalci, moraju imati pozitivnu svijest o svom profesionalnom identitetu. Ključne komponente profesionalnoga identiteta nastavnika su: individualna i kolektivna efikasnost, djelovanje, emocionalno upravljanje profesionalnom empatijom i otpornost. Svi ovi elementi su u dinamičnom odnosu i ne mogu se zasebno promatrati. Na njih utječe i pojedinčeva unutarnja snaga i usmjerenost cilju, kontekst radnoga mjesta i kulture, kao i osobna iskustva.

U sedmom poglavlju pod nazivom „Teacher Identity and Motivation: The Dynamic Systems“ autori Kaplan i Garner predstavljaju model identiteta nastavnika i motivacije koji sintetizira razumijevanja iz različitih perspektiva i nudi potencijal za dizajniranje nastavničkih programa. Riječ je o Modelu dinamičkog sustava uloge identiteta (DSMRI model). Model pruža razumijevanje da se nastavnik ponaša i djeluje kako bi ostvario ciljeve na temelju svojih vjerovanja o situaciji i o sebi kao nastavniku u toj situaciji. Prema DSMRI-u ova vjerovanja, ciljevi, samopercepcija i djelovanje su konceptualizirani kao stalno

nastajanje i integriranje kako bi se napravila refleksija tko je osoba i kako on ili ona djeluju kao nastavnik, tj. refleksija o ulozi identiteta nastavnika. DSMRI naglašava tri čimbenika nastavnikova identiteta: sadržaj, struktura i proces formacije.

U trećem se dijelu autori bave teorijom i istraživanjima vezanim za razvoj identiteta nastavnika u različitim kontekstima učenja tj. u ovom dijelu problematika je vezana za stjecanje razvoj identiteta nastavnika u početnoj fazi nastavničkoga obrazovanja.

U osmom je poglavlju koje su napisale autorice Grace Chen, Hana Horn i Susan Nolen fokus na iskustvima koja oblikuju identitet nastavnika tijekom sudjelovanja na tečaju za obrazovanje nastavnika. Autorice ispituju povezanost identiteta nastavnika i njihova učenja tako što su istražile kako ideje budućih nastavnika o „dobrom nastavniku“ aktiviraju motivacijske filtere kojima oni stvaraju svoj identitet. Dobro je poučavanje povezano s nastavnikovim identitetom i ono oblikuje praksu poučavanja. U ovom poglavlju autorice nude drugačije razumijevanje povezanosti između onoga tko su nastavnici i što oni misle o svom poslu. Nastavnici prave izbore o tome koje načine poučavanja žele razvijati, a ti izbori proizlaze iz njihovih motivacijskih filtera povezanih s identitetom.

Naslov je devetoga poglavlja „Supervision Dialogues in Teacher Education: Balancing Dis/continuities of the Vocational Self-Concept“. U ovom poglavlju nizuzemske autorice opisuju kontinuitet i diskontinuitet u supervizijskim razgovorima mentora i nastavnika početnika. U svijetlu je identiteta nastavnika važno što nastavnici misle o sebi u odnosu na profesiju. Nastavnici mentori angažirani su u supervizijskim dijalozima u kojima koriste različite strategije kako bi potaknuli refleksiju kod budućih nastavnika te raspravljaju o njihovu nastavnom nastupu i profesionalnim zahtjevima, kao i o njihovim osobinama i pozivu.

U desetom poglavlju Mahsa Izadinia ističe ulogu nastavnika mentora u razvoju identiteta kod nastavnika početnika. Kvaliteta je odnosa između mentora i nastavnika početnika važan problem koji treba sagledati i zahtjeva konstantno vrjednovanje samoga mentorskog procesa. Autorica predstavlja 5 načela koje nastavnici mentori mogu koristiti pri mentoriranju kako bi doprinijeli izgrađivanju identiteta nastavnika kod nastavnika početnika. Svaki princip prate i realistični scenariji koje je autorica prikupila u svom istraživanju. Riječ je o sljedećim načelima:

1. graditi i održavati snažne odnose – odnos povjerenja i poštovanja između nastavnika mentora i nastavnika početnika,
2. nuditi podršku i ohrabrenje,
3. davati stalnu povratnu informaciju,
4. naći vremena za aktivnosti vezane za refleksiju o praksi poučavanja,
5. stvarati pozitivno okruženje.

U posljednjem poglavlju trećega dijela autorice Ida Oosterheert i Paulien Meijer ispituju kako studenti nastavničkih studija razvijaju svoje identitete tečajem koji je usmjeren na poučavanje kreativnosti. Poučavanje kreativnosti od nastavnika zahtijeva uloge koje su drugačije od uloga koje nastavnici imaju u tradicionalnom načinu poučavanja. Učiti kako biti kreativan može biti dio procesa razvoja profesionalnoga identiteta nastavnika. Učenike možemo poučavati kreativnosti samo ako smo i sami kreativni. U ovom poglavlju autorice ispituju i prikazuju s kojim izazovima se susreću nastavnici pri razvoju svoga profesionalnog identiteta. Autorice su osmislile tečaj za učenje kreativnosti kako bi praktično provjerile ova razmišljanja. Istraživanje je pokazalo da poučavanje kreativnosti tijekom nastavničkoga studija može biti promatrano kao dio procesa razvoja identiteta nastavnika.

Četvrti se dio knjige bavi razvojem identiteta nastavnika s obzirom na različite nastavne predmete. Autori poglavlja u ovom dijelu knjige većinom nastoje odgovoriti na pitanje: što znači biti nastavnik određenoga predmeta? Pokušavaju dovesti u vezu osobni i profesionalni identitet nastavnika s konkretnim nastavnim predmetom i praktičnim radom.

U dvanaestom poglavlju autori Francis, Ji Hong, Liu i Eker opisuju razvoj identiteta nastavnika u specifičnom predmetu poučavanja, u ovom slučaju razvoj identiteta nastavnika matematike. Cilj je bio istražiti s kakvim konfliktima se susreću nastavnici matematike pri razvoju vlastita identiteta i kako oni opisuju ove konflikte. Kako bi ostvarili ovaj cilj, proveli su intervjue s 18 nastavnika matematike u osnovnim školama. Rezultati su pokazali da neki nastavnici sebe identificiraju isključivo kao nastavnike matematike, dok drugi sebe ne smatraju samo nastavnicima matematike. Nastavnici koji su se osjećali ugodno pri identificiranju sebe kao nastavnika matematike, obično su se smatrali kompetentnima u poučavanju matematike. Ovo implicira povezanost kompetencije poučavanja, efikasnosti poučavanja matematike i svoga identiteta. Ovo je istraživanje pokazalo da postoje različite napetosti koje se javljaju

pri razvoju identiteta nastavnika matematike. One mogu biti izvori za izazov ili za rast, ovisno kako se nastavnici nose s napetostima.

Iduće poglavlje nosi naziv „Elementary Science Teacher Identity as a Lived Experience: Small Stories in Narrative Analysis“, a napisala ga je nizozemska znanstvenica Lucy Avraamidou. Predstavljena je studija slučaja profesorice prirodnih znanosti Anne. Autorica je stavila naglasak na iskustvo i događaje koji su bili važni u stvaranju Anina identiteta kao nastavnice biologije i kemije. Ova se životna priča sastoji od kratkih dijelova koje je autorica izabrala kako bi predstavila razvoj Annina identitet kao nastavnice te koja su iskustva u tom procesu bila kritična.

U četrnaestom poglavlju Vesna Dimitrieska opisuje kako nastavnici jezika razvijaju svoj identitet koristeći teoriju Vygotskog o medijaciji i internalizaciji. Autorica je pratila dvoje nastavnika jezika u razdoblju od 1,5 godine tijekom njihova sudjelovanja u programu nastavničkih studija. Na temelju podataka koje je prikupila može se vidjeti kako nastavnice kroz medijaciju i internalizaciju razvijaju svoj identitet. Različiti faktori, uvjeti i procesi djeluju na razvoj identiteta nastavnika, a svaki nastavnik ima svoj jedinstven način kako prolazi kroz procese medijacije i internalizacije. Postavljanje pitanja, oponašanje modela, razrješavanje tenzija pomoglo im je da mijenjaju svoju praksu poučavanja i ponovno osmisle konceptualizaciju poučavanja jezika.

Wayne Journell u poglavlju pod nazivom „Teacher Identity and Political Instruction“ ispituje povezanost identiteta i poučavanja politike, promatrajući kako nastavnikova rasa, spol, seksualna orijentacija, religijsko vjerovanje i političke ideologije utječu na njihove pedagoške odluke kada se susretnu s trenutnim kontroverznim političkim pitanjima. Autor je želio ispitati kakvu ulogu ima nastavnikov identitet u poučavanju politike u K-12 obrazovanju. Na kraju se zaključuje da na nastavnikovo poučavanje politike utječu različite vrste identiteta.

Peti se dio knjige fokusira na teoriju i istraživanja koja su vezana za društveno-povijesni kontekst utjecaja na razvoj identiteta nastavnika. Tako se u ovom dijelu problematiziraju teme koje obuhvaćaju identitete nastavnika pripadnika manjina u homogenim okruženjima, tenzije u međudjelovanju identiteta i politike i sl.

U petnaestom poglavlju Zembylas i Chubbuck pišu o identitetu nastavnika s političkoga stajališta, a posebno se bave temom kakvu ulogu imaju politika i odnosi moći u formiranju identiteta nastavnika. U radu su ispitali aspekte

identiteta nastavnika koji se međusobno preklapaju, a temelje se na istraživanjima o identitetu nastavnika. Ti su aspekti: emocije, diskurs i priča, refleksija i djelovanje. Autori smatraju kako odnosi moći i politika imaju ključnu ulogu u svakom od ovih aspekata istraživanja o identitetu nastavnika. Na kraju raspravljaju o teorijskim i metodološkim implikacijama političkoga pristupa u istraživanju identiteta nastavnika.

Rebecca Buchanan i Brad Olsen u poglavlju pod nazivom „Teacher Identity in the Current Teacher Education Landscape“ istražuju kako nastavnički studij djeluje na razvoj identiteta dvoje nastavnika početnika u Kaliforniji. Naglašavaju da je identitet nastavnika početnika proces i ishod kompleksnoga djelovanja učenja tijekom studija i njihovih vizija o nastavnoj praksi.

U osamnaestom poglavlju autorica Tamba Jackson smatra da kontekst obrazovanja nastavnika utječe na okolinu za učenje, ali i na razvoj identiteta nastavnika. Stavlja naglasak na iskustva nastavnika afroamerikanaca, pogotovo onih koji su pohađali institucije u kojima dominiraju bijelci i načine kako je razvoj njihova identiteta kao nastavnika oblikovan miješanjem njihova rasnog/etničkog identiteta i konteksta (mjesta) gdje su se obrazovali za nastavnika.

Matthew Clarce u devetnaestom poglavlju pod nazivom „The Indispensability of Teacher Identity“ oslanjajući se na psihoanalitičku teoriju prikazuje kompleksnu prirodu identiteta nastavnika. Navodi primjer mladoga nastavnika Christiana čije je profesionalno iskustvo označeno borbom između postajanja nastavnika kakav želi biti (njegov idealni ego) i nastavnika koji bi trebao biti (njegov ego-ideal) u očima svoga mentora, škole i cijeloga školskog sustava. Ova se borba profesionalnoga identiteta odigrava u dva zajednička izazova profesionalnoga iskustva – upravljanje razredom i profesionalne privrženosti. Autor iznosi argument da će svi mladi nastavnici prolaziti kroz konflikte između njihova osobnoga i profesionalnoga identiteta.

Klechtermas u dvadesetom poglavlju ističe da je nastavnikovo profesionalno samorazumijevanje rezultat i uvjet za djelotvornu profesionalnu praksu. Profesionalnim samorazumijevanjem nastavnici počinju razvijati razumijevanje njih samih. Prema tome, nastavnikovo je samorazumijevanje istovremeno rezultat iskustva u praksi kao i uvjet za buduću profesionalnu praksu. Samorazumijevanje se shvaća kao dinamični rezultat i ishod nastavnikovih interakcija s njihovim profesionalnim kontekstom. Autor razlikuje tri tipa ili kategorije prakse u kojima se razvija samorazumijevanje i koji utječu na nastavnikovo djelovanje i profesionalne izbore, a to su: pripovijedanje, upravljanje i pregovaranje.

U posljednjem dijelu knjige urednici sintetiziraju teme koje su predstavljene u prethodnim poglavljima i raspravljaju o budućim istraživanjima o identitetu nastavnika. Ovaj dio knjige ima jedno poglavlje koje je ujedno i posljednje poglavlje u knjizi. Autori ističu da empirijski i teorijski interes za identitet nastavnika ubrzano raste u posljednjih dvadeset godina. To je povezano s promjenom uloge nastavnika u odgojno-obrazovnom procesu.

U poglavljima su knjige autori istaknuli ključnu ulogu koju identitet nastavnika ima u razumijevanju njihove prakse poučavanja, motivacije za poučavanje, osobnoga i profesionalnoga zadovoljstva, nastavne djelotvornosti i odluka vezanih za karijeru. Predstavljajući kompleksnost identiteta nastavnika, uz prikaz različitih teorijskih, metodologijskih i praktičnih pristupa, autori su željeli proširiti granice istraživanja o ovom problemu. Knjigom su željeli dati doprinos razumijevanju razvoja identiteta nastavnika i postaviti temelje da se svi sudionici odgojno-obrazovnoga sustava (nastavnici, poučavatelji nastavnika, ravnatelji, političari) uključe u donošenje odluka i razvijaju partnerski odnos kako bi osnažili nastavnike i poboljšali njihovo profesionalno i osobno zadovoljstvo.